

4-1-2018

DIRECTIONS OF PROMOTING SMALL BUSINESSES IN INDUSTRY SECTOR

J. Qurbonov

Tashkent Financial institute

Follow this and additional works at: <https://uzjournals.edu.uz/interfinance>

Recommended Citation

Qurbonov, J. (2018) "DIRECTIONS OF PROMOTING SMALL BUSINESSES IN INDUSTRY SECTOR," *International Finance and Accounting*: Vol. 2018 : Iss. 2 , Article 23.
Available at: <https://uzjournals.edu.uz/interfinance/vol2018/iss2/23>

This Article is brought to you for free and open access by 2030 Uzbekistan Research Online. It has been accepted for inclusion in International Finance and Accounting by an authorized editor of 2030 Uzbekistan Research Online. For more information, please contact sh.erkinov@edu.uz.

Қурбонов Ж.Ж. – ТМИ,
таянч докторант

МАМЛАКАТИМИЗ АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТЛАРИДА ДАВЛАТ ИШТИРОКИ ҲОЛАТИ ВА УНИНГ ТАҲЛИЛИ

Аннотация. Мақолада мамлакатимизда акциядорлик жамиятлари устав капиталида давлатнинг иштироки ҳолати, давлат иштирокидаги ва хусусий акциядорлик жамиятларида уртача устав капитали микдори, ҳудудлар кесимида давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари сони таҳлил қилинган ҳамда улар асосида илмий асосланган хулосалар берилган.

Калит сўзлар: акция, акциядорлик жамияти, давлат, устав капитали, давлат улуши, хусусий акциядорлик жамияти, давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари.

В статье проанализировано состояние государственного участия в уставном капитале акционерного общества, средняя величина уставного капитала частных акционерных обществ и обществ с участием государства, количество акционерных обществ с государственным участием в разрезе регионов, а также на их основе приведены научно обоснованные выводы.

Ключевые слова: акция, акционерное общество, государство, уставный капитал, государственная доля, частное акционерное общество, орган хозяйственного управления, акционерные общества с государственным участием.

In this article it is analysed the conditions of state's participation in joint stock companies, average amount of private and state owned companies across regions of country, and based on them given proposals toward improving joint stock companies as well.

Key words: stock, joint stock companies, state, charter capital, state's share, private joint stock companies, state owned joint stock companies.

Мамлакатимизда сўнгги йилларда олиб борилаётган иқтисодий ислохотларда акциядорлик жамиятларининг устав капиталидаги давлат улуши ва активларини хусусий инвесторларга сотиш ҳисобидан республика иқтисодиётида хусусий мулкнинг даражаси ва ролини тубдан ошириш, улар фаолиятига хорижий инвестицияларни жалб этишни кенгайтириш, хусусийлаштириш жараёнларини чуқурлаштиришга катта эътибор қаратилмоқда. Бу ўз навбатида акциядорлик жамиятларида ишлаб чиқаришни модернизациялаш ҳамда уларнинг ички ва ташқи бозорларда рақобатдошлигини оширишга замин яратади. Шундан келиб чиққан ҳолда

қуйида бугунги кунда мамлакатимизда фаолият юритаётган акциядорлик жамиятларида давлат иштироки ҳолати хусусида атрофлича тўхталиб ўтамиз.

Бизга маълумки, давлатнинг акциядорлик жамиятлари устав капиталида маълум бир улуш орқали иштирок этиши давлат молияси ва корпоратив молия ўртасидаги ўзаро боғлиқликни таъминловчи механизмлардан биридир. Бугунги кунда мамлакатимизда фаолият юритаётган акциядорлик жамиятлари сони 2017 йилнинг январ ойи ҳолатига 659 тани ташкил этади [7]. Умуман олганда мамлакатимизда сўнгги йилларда олиб борилаётган иқтисодий ислохотлар натижасида мамлакатимизда акциядорлик жамиятлари сони сезиларли равишда камайиш тенденциясига эга. Бунга Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Акциядорлик жамиятларига хорижий инвесторларни жалб этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” 2015 йил 21 декабрдаги ПҚ-2454-сон қарорининг қабул қилиниши ҳамда ушбу қарор ижросини таъминлаш мақсадида мамлакатимизда хорижий инвестицияларни белгиланган миқдорда ва муддатларда жалб қила олмаган акциядорлик жамиятларини босқичма-босқич бошқа мулкчилик шаклидаги хўжалик юритувчи субъектларга айлантириш амалиёти қўлланилаётганлиги сабаб бўлмоқда[2]. Бундан ташқари 2016 йил 23 сентябрда Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-411-сонли “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида” Қонуни қонунга мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонунга ҳам акциядорлик жамиятлари устав капиталида хорижий инвесторларнинг улуши 15 фоиздан кам бўлмаслигидан иборат тартиб киритилган эди.

Бизнинг фикримизча ушбу амалиётни амалга ошириш бир томонлама қараганда мақсадга мувофиқ деб ўйлаймиз. Чунки, мамлакатимиздаги ҳар бир акциядорлик жамиятининг инвестицион жозибadorлиги юқори даражада бўлиши ва исталган вақтда хорижий инвестицияларни жалб қила оладиган даражага чиқиши лозим. Келгусида бундай акциядорлик жамиятлари сонининг ортиши мамлакатимиз иқтисодий барқарорлигини таъминлашда ҳамда аҳолини иш билан банд қилиш орқали уларнинг турмуш фаровонлигини оширишда муҳим роль ўйнайди. Бошқа томондан қараганда эса, акциядорлик жамиятларига хорижий инвестицияларни мажбуран жалб қилишни ташкил этиш ва хорижий инвестицияларни жалб қилмаган акциядорлик жамиятларини бошқа мулкчилик шаклидаги хўжалик юритувчи субъектларга айлантириш бозор иқтисодиёти шароитида акциядорлик жамиятларининг эркин фаолият юритиши ва юксак мақсадларига эришишига тўсқинлик қилади. Мазкур ислохотлар натижасида мамлакатимизда айрим инвестицион жозибadorлиги паст бўлган акциядорлик жамиятларини бугунги кунда қонунчилик доирасида

бошқа мулкчилик шаклидаги хўжалик юритувчи субъектларга айлантириш амалиёти қўлланилмоқда. Ушбу илмий фаразларимиздан келиб чиқан ҳолда бугунги кунда мамлакатимиздаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда акциядорлик жамиятлари устав капиталида хорижий инвесторларнинг улуши 15 фоиздан кам бўлмаслигидан иборат тартиб олиб ташланиши ёки мазкур тартибни ихиёрий қилиб белгилаш ҳамда ушбу тартибни бажарган акциядорлик жамиятларига маълум имтиёзларни жорий этиш мақсадга мувофиқдир.

Мамлакатимизда фаолият юритаётган акциядорлик жамиятларини уларнинг устав капиталида давлатнинг иштирокига қараб, икки гуруҳга ажратишимиз мумкин, яъни давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари ва давлат иштироки мавжуд бўлмаган акциядорлик жамиятлари. Бундай тасниф бўйича амалдаги ҳолат ва уларнинг устав капитали ҳақидаги маълумот қуйидаги жадвалда келтирилган (1-жадвал).

1-жадвал маълумотларига кўра бугунги кунда мамлакатимизда 659 та акциядорлик жамиятлари фаолият юритади. Ушбу акциядорлик жамиятларидан 158 тасининг устав капиталида турли даражада давлатнинг иштироки мавжуд. Яъни, қолган 501 та акциядорлик жамиятлари устав капиталида давлатнинг иштироки мавжуд эмас. Шунингдек, ушбу маълумотларга мувофиқ, 659 та акциядорлик жамиятларидаги умумий устав капитали 30463,50 млрд. сўмни ташкил этади. Шундан давлат иштироки мавжуд бўлган 158 та акциядорлик жамиятлари умумий устав капитали 24567,95 млрд. сўмни ташкил этиб, ушбу устав капиталининг 21830,47 млрд. сўм миқдордаги қисми давлат улушига тўғри келади.

1-жадвал

Давлат иштирокидаги ва давлат иштироки мавжуд бўлмаган акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали (05.01.2017 ҳолатига) [7]

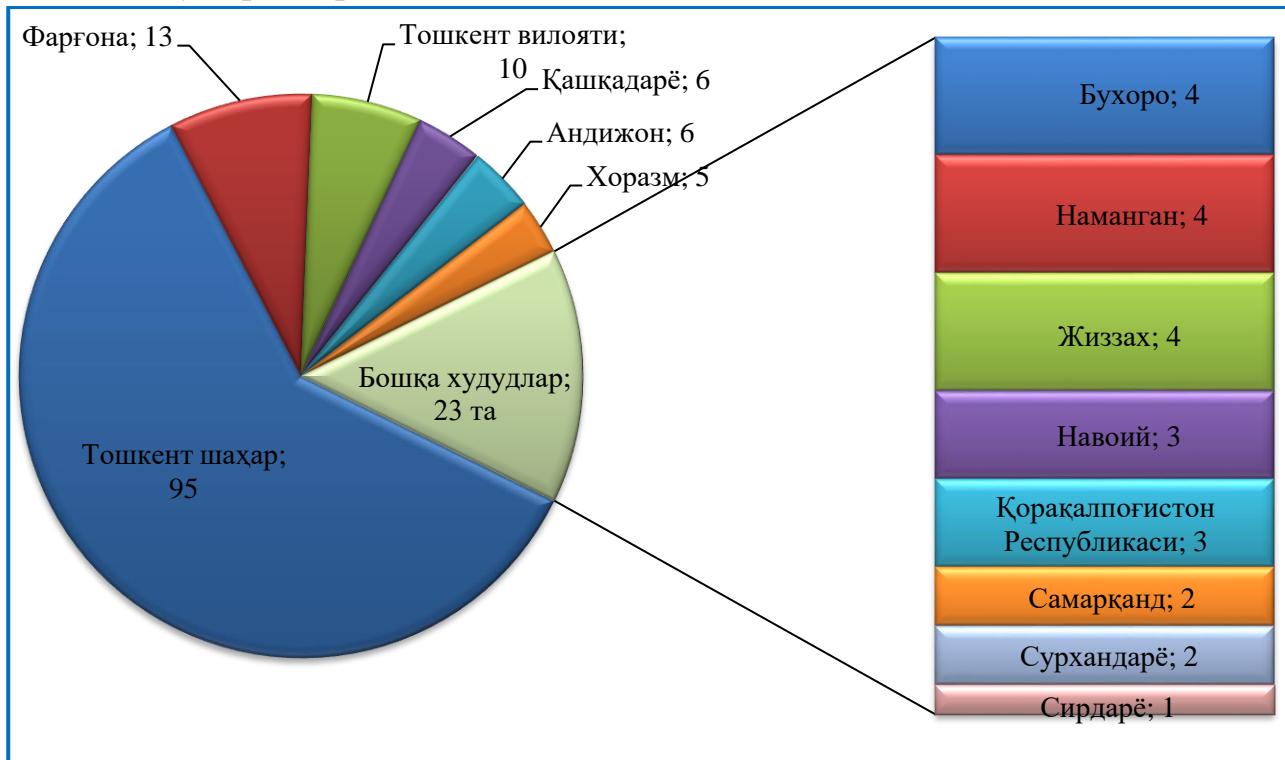
№	Кўрсаткичлар	АЖлар сони	АЖларининг умумий УК (млрд. сўм)	АЖларининг умумий УКда давлат иштироки (млрд. сўм)	АЖларнинг УКда ўртача давлат улуши (%да)
1	Давлат иштирокидаги АЖлар	158	24567,95	21830,47	88,86%
2	Давлат иштироки мавжуд бўлмаган АЖлар	501	5895,55	0	0%
3	Давлат иштирокидаги АЖларда ўртача	х	155,5	138,2	88,86%

	УК миқдори				
4	Давлат иштироки мавжуд бўлмаган АЖларда ўртача УК миқдори	x	11,8	0	0%
ЖАМИ		659	30463,50	21830,47	71,66%

Устав капиталида давлат иштироки мавжуд бўлмаган 501 та акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали миқдори 5895,55 млрд. сўмни ташкил этади. Ушбу маълумотлар ўз навбатида, давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари бўйича ўртача устав капитали миқдори 155,5 млрд. сўмни, давлат иштироки мавжуд бўлмаган акциядорлик жамиятлари бўйича эса ўртача устав капитали миқдори 11,8 млрд. сўмни ташкил этишини кўрсатади. Бу ўз навбатида, давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятларидаги ўртача устав капитали миқдори давлат иштироки мавжуд бўлмаган акциядорлик жамиятларидаги ўртача устав капитали миқдorigа қараганда 13 (155,5/11,8) баробардан ортиқ эканлигини кўрсатади. Шунингдек, давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари устав капиталида давлат улуши ўртача 88,86%ни ташкил этади. Ушбу миқдор бугунги кунда мамлакатимиздаги жами акциядорлик капиталига нисбатан 71,66%ни ташкил этади.

Давлат ва хусусий сектор ҳамкорлигида ташкил этилган акциядорлик жамиятларининг ҳудудлар кесимида тақсимланиш ҳолатини ўрганиб чиқиш мазкур илмий тадқиқот ишимизнинг моҳиятини янада ёритиб беришда муҳим аҳамият касб этади. Буни 1-расмда кўришимиз мумкин. Ушбу расм маълумотларига кўра, давлат иштирокидаги 158 та акциядорлик жамиятларининг 95 таси Тошкент шаҳрида, 13 таси Фарғона вилоятида, 10 таси Тошкент вилоятида, 12 таси 6 тадан Қашқадарё ва Андижон вилоятларида, 5 таси Хоразм вилоятида, 12 таси 4 тадан Бухоро, Наманган ва Жиззах вилоятларида, 6 таси 3 тадан Навоий вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасида, 4 таси 2 тадан Самарқанд ва Сурхондарё вилоятларида ҳамда 1 таси Сирдарё вилоятида фаолият юритади. Демак, шуни алоҳида таъкидлаш мумкинки, мамлакатимизда давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятларининг асосий қисми Тошкент шаҳрида фаолият олиб бормоқда. Яъни, бошқа сўз билан айтганда, устав капиталида иштирок этиш бўйича давлат ва корпоратив тузилмалар ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик кўлами Тошкент шаҳрида бошқа ҳудудларга қаранганда анча юқори эканлигини қайд этиш мумкин. Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, мамлакатимиз молия бозорини ривожлантиришда давлатнинг ўрни жуда катта эканлиги учун мамлакатимизнинг бошқа ҳудудларида ҳам давлат ва хусусий ҳамкорликда

акциядорлик жамиятларини ташкил этиш ҳамда уларнинг сонини ошириш мақсадга мувофиқдир.

1-расм. Ҳудудлар кесимида давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари сони (05.01.2017 ҳолатига)[6]

Маълумки, мамлакатимизда фаолият юритаётган акциядорлик жамиятларида давлатнинг иштироки турличадир. Бу эса ўз навбатида, давлат ва акциядорлик жамиятлари ўртасидаги ўзаро инвестицион ҳамкорликларнинг турлича бўлишини акс эттиради. Шу сабабли ҳам давлат ва акциядорлик жамиятлари ўртасидаги ўзаро инвестицион ҳамкорлик муносабатларини чуқурроқ ўрганиш ва бунда акциядорлик жамиятлари устав капиталида давлат иштироки даражасини чуқурроқ ўрганиш муҳим аҳамият касб этади. Шундан келиб чиққан ҳолда акциядорлик жамиятларини устав капиталидаги давлатнинг улушига кўра гуруҳларга ажратамиз ҳамда уларда давлат улушининг ўртача миқдори хусусида тўхталиб ўтамиз (2-жадвал).

Келтирилган 2-жадвалда мамлакатимизда давлат иштироки мавжуд бўлган акциядорлик жамиятларининг устав капиталида давлат улушининг миқдори ҳар 10% оралиғига эга бўлган акциядорлик жамиятлари сони, уларда умумий устав капитали миқдори ҳамда улар бўйича давлат улушининг ўртача миқдори келтирилган. Ушбу жадвал маълумотларига мувофиқ, давлат иштироки 10% гача бўлган акциядорлик жамиятлари сони 11 тани ва улардаги умумий устав капитали миқдори 304,26 млрд. сўмни ташкил этади ҳамда уларнинг умумий устав капиталидаги давлатнинг улуши 9,97 млрд сўм ёки ўртача 3,28% ни ташкил этади.

Давлат иштироки турлича бўлган акциядорлик жамиятлари ва уларда умумий устав капитали (05.01.2017 ҳолатига) [7]

№	АЖларда давлат улуши бўйича ораликлар	АЖлар сони	АЖларининг умумий УК (млрд. сўм)	АЖларининг умумий УКда давлат иштироки (млрд. сўм)	АЖларнинг УКда ўртача давлат улуши (%да)
А	В	С	Д	Е	Г = Е/Д*100%
1	10% гача	11 та	304,26	9,97	3,28%
2	10% дан 20% гача	3 та	47,85	5,15	10,77%
3	20% дан 30% гача	9 та	389,92	94,77	24,30%
4	30% дан 40% гача	5 та	90,13	32,53	36,09%
5	40% дан 50% гача	14 та	2366,06	1143,83	48,34%
Давлат улуши 50% гача бўлган АЖлар		42 та	3198,23	1286,24	40,22%
6	50% дан 60% гача	55 та	409,29	219,55	53,64%
7	60% дан 70% гача	8 та	970,97	645,52	66,48%
8	70% дан 80% гача	11 та	332,37	248,05	74,63%
9	80% дан 90% гача	9 та	849,21	738,56	86,97%
10	90%дан 100%гача	10 та	5094,81	4979,48	97,74%
11	100%	23 та	13713,07	13713,07	100%
Давлат улуши 50% дан ортиқ бўлган АЖлар		116 та	21369,72	20544,23	96,14%
ЖАМИ		158 та	24567,95	21830,47	88,86%

Давлат иштироки устав капиталида 50% гача бўлган акциядорлик жамиятлари сони 42 тани, умумий устав капитали миқдори 3198,23 млрд. сўмни ташкил этади. Ушбу 42 та акциядорлик жамиятлари устав капиталида ўртача давлат улуши 40,22%ни ёки 1286,24 млрд. сўмни ташкил этади. Мамлакатимизда 55 та акциядорлик жамиятларининг устав капиталида давлат иштироки 50-60% оралиғида бўлиб, ушбу акциядорлик жамиятларининг умумий устав капитали миқдори 409,29 млрд. сўмни ташкил этади. Ушбу акциядорлик жамиятларининг умумий устав капиталида давлат улуши ўртача 53,64%ни ташкил этади. Шунингдек, мамлакатимизда 23 та акциядорлик жамиятларида давлат иштироки 100% ни ташкил этиб, уларнинг умумий устав капитали миқдори 13713,07 млрд. сўмни ташкил этади. Шундай қилиб мамлакатимизда 158 та акциядорлик жамиятларидан 116 тасида давлат улуши 50% дан ортиқни ташкил этади. Ушбу акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали миқдори 21369,72 млрд. сўмни ташкил этиб, ушбу миқдорнинг 20544,23 млрд. сўм қисми, яъни 96,14% и давлатга тегили бўлиб ҳисобланади.

Мамлакатимизда давлат ва корпоратив ҳамкорлик муносабатларида хўжалик бошқарув органларининг ўрни муҳим аҳамият касб этади. Хўжалик

бошқарув органлари хусусида қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда алоҳида тўхталиб ўтилган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Хўжалик бошқарув органлари тизимини такомиллаштириш тўғрисида” 2003 йил 22 декабрдаги ПФ-3366-сонли Фармонида қуйидаги асосий ташкилий-ҳуқуқий шаклларда ташкил этиладиган хўжалик бирлашмалари хўжалик бошқаруви органлари ҳисобланиши келтириб ўтилган[1]:

1) таркибига кирувчи корхоналарнинг хўжалик бирлашмасига тегишли бўлган акция пакетлари орқали ана шу корхоналарнинг хўжалик бошқарувини амалга оширувчи акциядорлик компаниялари, шу жумладан давлат-акциядорлик компаниялари;

2) муассис-корхоналар томонидан улар фаолиятига кўмаклашиш учун муассис-корхоналарнинг акциялари пакетларини бошқариш ҳуқуқисиз айрим умумий вазифаларни уларга топшириш йўли билан ихтиёрийлик асосида ташкил қилинадиган уюшмалар.

Демак, акциядорлик жамиятлари шаклидаги хўжалик бошқарув органлари устав капиталида давлат иштироки мавжуд бўлган ва акциялар бўйича бошқарув пакети давлатга тегишли бўлган акциядорлик жамиятлари бўлиб ҳисобланади. Бундай хўжалик бошқарув органлари бугунги кунда қатор акциядорлик жамиятларининг устав капиталида маълум бир миқдорда акциялар пакетига эгаллик қилади. Масалан, “Дори-дармон” акциядорлик жамият устав капиталида давлатнинг иштироки 36,1 %ни ташкил этади ва бу акциядорлик жамияти ҳам хўжалик бошқарув органи бўлиб саналади. Мазкур хўжалик бошқарув органининг бошқарувида ҳудудларда 8 та акциядорлик жамиятлари мавжуд. Ушбу акциядорлик жамиятлари “Тошкент шаҳар дори-дармон” АЖ, “Тошкент вилояти дори-дармон” АЖ, “Навоий дори-дармон” АЖ, “Фарғона дори-дармон” АЖ, “Самарқанд дори-дармон” АЖ, “Қашқадарё дори-дармон” АЖ, “Андижон дори-дармон” АЖ ва “Наманган дори-дармон” АЖ бўлиб ҳисобланади. Ушбу акциядорлик жамиятларининг ҳар бири устав капиталида “Дори-дармон” акциядорлик жамияти 51% ва ундан ортиқ улушга эга бўлиб, уларнинг устав капиталида давлатнинг иштироки мавжуд эмас[5]. Устав капиталида давлат ва хўжалик бошқарув органлари иштироки мавжуд акциядорлик жамиятлари ҳақида маълумотларни 3-жадвалда кўришимиз мумкин. Бу ўз навбатида бизга мамлакатимизда фаолият юритаётган акциядорлик жамиятлари фаолиятларида давлат ва хўжалик бошқарув органларининг ўрни қай даражада эканлиги тўғрисида умумий маълумот беради.

Қуйидаги 3-расм маълумотларига кўра мамлакатимизда фаолият юритаётган акциядорлик жамиятларидан 158 тасида давлат иштироки мавжуд бўлиб, хусусан, шундан 43 та акциядорлик жамиятларида давлат билан бир қаторда хўжалик бошқарув органларининг ҳам иштироки мавжуд.

Мамлакатимизда давлат иштироки мавжуд бўлмаган қолган 501 та акциядорлик жамиятларининг 376 таси устав капиталида хўжалик бошқарув органларининг турли даражада иштироки мавжуддир. Устав капиталида хўжалик бошқарув органлари эмас, фақатгина давлат иштироки мавжуд бўлган 115 та акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали 22658,58 млрд. сўм бўлиб, бунда давлатнинг иштироки 20959,54 сўм бўлиб ҳисобланади. Ушбу акциядорлик жамиятлари устав капиталининг ўртача миқдори 197,0 млрд. сўмни ташкил этади.

3-жадвал

Давлат ва хўжалик бошқарув органлари иштирокидаги акциядорлик жамиятлари (05.01.2017 ҳолатига) [7]

№	Кўрсаткичлар	АЖлар сони	АЖларнинг умумий устав капитали (млрд. сўм)	АЖлар устав капиталида давлат иштироки (млрд. сўм)	АЖларда ўртача устав капитали миқдори
А	В	С	Д	Е	Ғ=Д/С
1	АЖлар устав капиталида давлат иштироки	115	22658,58	20959,54	197,0
2	АЖлар устав капиталида давлат ва хўжалик бошқарув органлари иштироки	43	1909,38	870,93	44,4
3	АЖлар устав капиталида хўжалик бошқарув органлари иштироки	376	4677,06	0	12,4
4	Хусусий АЖлар	125	1218,87	0	9,8
АЖлар сони ЖАМИ		659	30463,9	21830,47	46,2

Ҳам давлат ҳам хўжалик бошқарув органлари иштирокидаги 43 та акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали миқдори 1909,38 млрд. сўмни ташкил этиб, бунда фақатгина давлатнинг иштироки 870,93 млрд. сўмни ташкил этади. Ушбу акциядорлик жамиятлари устав капиталининг ўртача миқдори эса 44,4 млрд. сўмни ташкил этади. Устав капиталида давлат иштироки мавжуд бўлмаган, лекин хўжалик бошқарув органларининг иштироки мавжуд 376 та акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали миқдори 4677,06 млрд сўмни ва ўртача устав капитали миқдори эса 12,4 млрд. сўмни ташкил этади. Қолган 125 та хусусий акциядорлик жамиятларида умумий устав капитали миқдори 1218,87 млрд. сўмни ва уларнинг ўртача устав капитали миқдори эса 9,8 млрд. сўмни ташкил этади. Демак, давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятларидаги ўртача устав капитали миқдори

хўжалик бошқарув органлари иштирокида ташкил этилган акциядорлик жамиятлари бўйича ўртача устав капитали миқдоридан юқори эканлигини ҳамда ушбу миқдор эса хусусий акциядорлик жамиятлари бўйича ўртача устав капитали миқдоридан юқоридир. Бу ҳолат ўз навбатида мамлакатимиздаги умумий акциядорлик капиталида давлат улуши юқори эканлиги ва умумий корпоратив бошқарувда давлатнинг роли юқори эканлигини кўрсатади. Шунингдек, бозор иқтисодиёти шароитида акциядорлик капиталида хусусий сектор улушининг камлиги нисбатан салбий ҳолат бўлиб ҳисобланади. Шунинг учун бугунги кунда мамлакатимизда акциядорлик жамиятлари фаолиятида хусусиялаштириш жараёнларига эътибор қаратиш мақсадга мувофиқдир.

Юқорида келтирилган фикр-мулоҳазалар ва таҳлилий маълумотлар асосида қуйидагиларни хулоса сифатида келтиришимиз мумкин:

- мамлакатимиздаги акциядорлик жамиятлари умумий устав капиталида давлатнинг улуши хусусий сектор улушига қараганда бир неча марта кўпни ташкил этади. Яъни, мамлакатимиздаги умумий акциядорлик капиталининг 71,66%и давлат улушига тўғри келади. Шунинг учун бугунги кунда акциядорлик капиталини хусусийлаштиришга давлат томонидан янада эътибор қаратиш мақсадга мувофиқдир;

- давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятларидаги ўртача устав капитали миқдори давлат иштироки мавжуд бўлмаган акциядорлик жамиятларидаги ўртача устав капитали миқдorigа қараганда 13 баробардан ортиқни ташкил этади. Шунинг учун давлат иштироки мавжуд бўлмаган акциядорлик жамиятлари устав капитали ошишини давлат томонидан рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлаш мақсадга мувофиқдир;

- мамлакатимизда акциядорлик жамиятлари устав капиталида хорижий инвесторларнинг улуши 15 фоиздан кам бўлмаслигидан иборат мажбурий тартиб меъёрий ҳуқуқий ҳужжатлардан, хусусан Ўзбекистон Республикасининг «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Қонундан олиб ташланиши ёки мазкур тартибни ихиёрий қилиб белгилаш, шунингдек, бу ҳолатда акциядорлик жамиятлари учун улар томонидан устав капиталида камида 15% миқдорда хорижий инвестициялар жалб қилганликлари учун маълум имтиёزلарни жорий этиш мақсадга мувофиқдир;

- устав капиталида хўжалик бошқарув органларининг иштироки мавжуд бўлган акциядорлик жамиятларида давлатнинг улуши бўлмаса ҳам улардаги корпоратив бошқарув фаолиятига давлат таъсир кўрсатиши мумкин. Чунки, бундай акциядорлик жамиятлари устав капиталига давлат иштирокидаги акциядорлик жамиятлари улуш киритган. Хўжалик бошқарув органлари фаолиятини ривожлантириш ва улар бошқарувида акциядорлик жамиятларини

ошириш иқтисодиётга давлат бевосита иштирикни нисбатан камайтиради. Шунинг учун бугунги кунда давлат улушининг хўжалик бошқарув органларига тақдим этилиши муҳим аҳамият касб этади.

Умуман олганда акциядорлик жамиятлари устав капиталида давлат улушини оптимлаштириш, хусусийлаштириш жараёнини самарали ташкил этиш мамлакатимиз иқтисодиёти барқарорлиги ва аҳоли турмуш фаровонлигини оширишни таъминлашда муҳим хизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Хўжалик бошқарув органлари тизимини такомиллаштириш тўғрисида” 2003 йил 22 декабрдаги ПФ-3366-сонли Фармони.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Акциядорлик жамиятларига хорижий инвесторларни жалб этишга доир қўшимча чоратadbирлар тўғрисида” 2015 йил 21 декабрдаги ПҚ-2454-сон қарори.

3. www.csm.gov.uz – (Қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш ва мувофиқлаштириш маркази расмий веб сайти).

4. www.csam.uz – Ўзбекистон Республикаси Рақобат қўмитаси ҳузуридаги Давлат активларини бошқариш маркази расмий веб сайти.

5. www.doridarmon.uz – (“Дори-дармон” акциядорлик жамият расмий веб сайти).

6. www.gki.uz – (Ўзбекистон Республикаси Давлат рақобат қўмитасининг расмий веб сайти).

7. www.openinfo.uz – (Корпоратив ахборот ягона портали расмий веб сайти) ва www.deponet.uz (Марказий депозитария расмий веб сайти) маълумотлари асосида муаллиф томонидан тайёрланган маълумотлар.

8. Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 23 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида” ЎРҚ-411-сонли Қонуни.

9. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 6 майдаги «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги ЎРҚ-370-сонли Қонуни.